

Amb textos de Pere Pau Ripollés, de la Universitat de València (coordinador del món antic i contemporani); Manuel Gozalbes, del Museu de Prehistòria de València (coordinador del món antic); Joan Antoni Sendra (coordinador de l'època medieval i moderna), i David Francès (coordinador de l'època musulmana), aquest capítol se subdivideix en quatre subapartats, que es corresponen amb les quatre seccions en que s'ha dividit l'exhibició de les monedes.

El primer subapartat, «Les primeres encunyacions: ibers, romans, visigots i musulmans», fa una breu enumeració de les seques que funcionaren en terres valencianes sota aquests successius dominadors. El segon, titulat «El Regne de València: La creació d'una moneda pròpia», i el tercer, «L'edat moderna: la puixança del taller de València», tracten del període històric objecte de la commemoració, és a dir, de l'època en què es crea una seca a la qual ja podem considerar pròpiament valenciana. En aquests dos apartats ja s'entra una mica més al detall en la descripció de la moneda foral valenciana i en la seva evolució. Comença amb la creació de la primera moneda el 1247 per Jaume I, el ral valencià de billó, del qual es podria haver apuntat que fou emès per circular també a Mallorca. Fa un repàs de bona part de les tipologies, tot i que passa per alt una obra monetària que és de les més belles fetes per la seca de València, el ducat de Joan II. L'última encunyació que esmenta el text és de l'època de Carles II i obvia els divuitens encunyats per l'Arxiduc Carles, les últimes monedes pròpiament valencianes, tot i que, a l'apartat gràfic, sí que en mostra un exemplar datat el 1707. Finalment, al quart subapartat, «Del modern al contemporani: La desaparició de la producció monetària», es limita a parlar breument del Decret de Nova Planta, de la desaparició dels furs i de la imposició del sistema monetari castellà.

En resum, es tracta d'un llibret-guia força digne i documentat, atractivament il·lustrat i didàctic per al públic en general i recolzat, almenys pel que fa a la numismàtica, pels experts més reconeguts del País Valencià.

ANBS

MÓN ANTIC

AGUILERA HERNÁNDEZ, Alberto, *Imágenes para una nueva Roma: iconografía monetar de la Colonia Caesar Augusta en el periodo Julio-Claudio*, Borja, Centro de Estudios Borjanos-Institución “Fernando el Católico”, 2017, 320 p.

La tesi doctoral d'Alberto Aguilera repassa la iconografia empremtada a les monedes encunyades a Caesarugusta durant el regnat dels primers emperadors de la dinastia Júlio-Clàudia (August, Tiberi i Calígula). Els tipus i les llegendes monetàries reflecteixen una intencionalitat ideològica destinada a potenciar la identi-

tat comunitària i, alhora, a legitimar el poder de l'estat imperial. Com a elements més singulars, l'autor destaca la innovació del tipus de revers amb bou mitrat com originari de Caesaraugusta, o l'ús de l'acrònim toponímic CCA com a motiu central de monedes de valors mitjans. Aguilera també destaca que Caesarugusta fou l'única seca occidental de la romanitat en batre monedes pòstumes a nom de Germànic († 19 dC) i d'Agripina la Major († 33 dC), o l'única de la Península en fabricar monedes amb la imatge de Lívia asseguda amb pàtera i ceptre.

XSA

CARDON, Thibaud; KIND, Jean-Yves, "Piéforts baronniaux bretons du département des monnaies et médailles de la BnF", *Cahiers Numismatiques* 215, Société d'Études Numismatiques et Archéologiques, París, 2018, p. 31-40.

Els autors descriuen i donen, per primera vegada en fotografia, la descripció de vuit piéforts de la Bretanya, mostrant, una vegada més, l'ús reiterat d'aquests tipus de peces en l'estat francès i la seva àrea d'influència.

Miquel de Crusafont

CHEVILLON, Jean-Albert; OLIVIER, Bertaud, "Marseille grecque: un nouveau groupe préclassique à la tête d'Athéna au casque attique/crabe", *Cahiers Numismatiques* 217, Société d'Études Numismatiques et Archéologiques, París, 2018, p. 3-6.

Seguint en els seus estudis sobre el numerari grec emès i circulant en l'arc mediterrani que va de Marsella a Sagunt, els autors ens presenten un nou tipus amb cap d'Atenea a l'anvers i cranc al revers. El nou tipus té la particularitat d'haver emprat el mateix encuny de revers amb cranc que un altre tipus marcellès amb cap d'Apol·lo a l'anvers, cosa que mostra la solidesa de l'atribució a aquesta seca i l'ús d'encunys encara en bon estat per a combinar amb altres anversos de tipologia diferent.

Miquel de Crusafont

LE GUENNEC, Marie Adeline, "De l'usage de jetons à motifs érotiques: les *spintriae* romaines", *Bulletin de la Société Française de Numismatique*, 72/10, Journées "Sensualité et sexualité en numismatique", París, desembre 2017, p. 421-426.

Ha estat fins fa poc un lloc comú de designar com a *spintriae* uns gitons d'època romana amb escenes eròtiques a una de les cares i associar-los a un ús continuat en el temps i destinats a donar accés a prostíbuls. Darrerament, s'ha publicat un treball més a fons d'A Campana (2009) i s'han fet diferents aproximacions rigoroses al seu ús i a la seva cronologia. L'autora ens fa un detallat es-

tudi de la qüestió, partint de múltiples fonts i va mostrant com moltes d'aquestes creences són completament llegendàries. Per començar, tot sembla indicar que mai en època romana aquestes peces varen rebre aquest nom, que sembla ésser una invenció del s. XVII. El nom *sptintria*, en època romana, designa més aviat una persona dedicada a prostituir-se. D'altra banda, hi ha peces amb reversos numerals, iguals que els de les peces de tipus eròtic, que semblen indicar algun ús fiscal. També sembla que la cronologia seria força limitada. I, finalment, la hipòtesi que sembla més probable és que aquestes peces tinguessin alguna relació amb el joc i no pas amb el sexe.

Miquel de Crusafont

MEDIEVAL

BARROCA, Mário Jorge, "Os seis exemplares da *Siliqua* de requiário", a *Nummus*, 2a Sèrie, Vol. XL, Porto, 2017, p. 29-45.

Es coneixen cinc exemplars de síliqua a nom del rei sueu Requiari (448-456 dC), encunyades a Bràcara, capital del regne. Totes elles es conserven en museus públics de Braga (Museu D. Diogo de Sousa), París (Biblioteca Nacional de França) i Porto (Casa do Infante). Un sisè exemplar, a Berlín (Münzkabinett), sembla ser una còpia antiga de l'exemplar de París.

ANS

COUPLAND, Simon; SCHIESSER, Philippe, "Une obole hybride inédite de Saint Martin de Tours attribuable à Charles le Chauve (840-877) correspondant à deux types d'oboles pour Tours", *Bulletin de la Société Française de Numismatique* 72/07, París, 2017, p. 290-296.

La llarga sèrie de peces de Carles el Calb amb revers XPISTIANA RELIGIO no havia estat, fins ara, atribuïda a cap taller concret, tot i que alguns autors ja havien assenyalat que un ampli grup d'aquestes peces podria ésser de S. Martí de Tours. Els autors ho poden certificar amb l'aparició i descripció d'un òbol híbrid que combina un anvers amb +SCI MARTIN MONETA i un revers amb temple i PISTIANA RELICIO. Aquesta descoberta pot aclarir, doncs, la procedència i la cronologia de moltes peces, fins ara considerades incertes en aquest sentit. Els autors aporten també dades d'altres monedes carolíngies híbrides a nom de Carles, d'una banda, i Pipí d'Aquitània, de l'altra, que semblen correspondre al període de lluita entre ells.

Miquel de Crusafont